

Sřredočeské muzeum v Roztokách u Prahy

Vás zve na výstavu

Zdenka BRAUNEROVÁ

PELLÉ Maurice

cesty osudů mezi Čechami a Francií
destins croisés entre la Bohême et la France

23. října 2015 – 28. března 2016

galerie/kabinet

Francouzský generál, diplomat
a česká umělkyně – dvě zdánlivě rozdílné osobnosti,
které spojuje podobný původ, kultivovaný intelekt,
rozhled, široké spektrum zájmů, ryzí vlastenectví
a oddanost idejím ---

Jejich cesty se ubírají ke stejným cílům, kříží se – aniž
to tuší, aby se na sklonku života setkaly ---

Un général français, une artiste-peintre tchèque:
deux personnalités apparemment différentes, mais au
fond semblables – par leurs origines, leur ouverture
d'esprit et leur hauteur de vue, leur sensibilité
artistique et leurs idéaux patriotiques, dont les
chemins se croisent et qui se lient d'amitié à la fin de
leurs vies ---

Vernisáž výstavy 22. října v 17 hodin
otevřeno středa – neděle 10 – 18 hodin

Zdenka (Zdislava Rosalia Augusta) BRAUNEROVÁ

9. dubna 1858, Praha – 23. května 1934, Praha
grafička, malířka, knižní grafička, malířka skla

Kdo chceš vlasti vděk si získat – přízeň doby nehledej
(František August Brauner)

Nejmladší ze čtyř dětí právníka a politika, člena říšské rady Františka Augusta Braunera (1810–1880) a Augusty, roz. Neumannové (1817–1890). Zdenčin zájem o umění probudilo studium na Vyšší dívčí škole ve Vodičkově ulici (1869–1873) a plně se rozvinul při cestách po Evropě s matkou a sestrou (Dražďany, Vídeň, Paříž, Itálie, Švýcarsko), jichž se účastnily jako členky Amerického klubu dam. Do techniky krajinomalby ji zasvětil Antonín Chittussi při setkáních v letech 1877–1879.

Řadu cenných zkušeností získala přátelstvím s Elémirem Bourgesem, budoucím švagrem, který byl průvodcem Braunerových při první pařížské cestě. Rok 1881 znamenal pro Zdenku významné impulzy: při delším pobytu v Paříži poznala řadu tamějších malířů, v Akademii Colarossi studovala u Gustava Courtoise a Henriho L. Douceta. Poprvé vystavovala v roce 1887 ve spolku Union des peintres et sculpteurs, jehož byla členkou. Pobyt u Bourgesových ji přivedly do pestré společnosti představitelů francouzské i evropské kultury; přátelila se s manžely Berthelotovými, Odilonem Redonem, Stéphanem Mallarmé, bratry Marguerittovými a mnoha dalšími. Pobývala v Samois, Barbizonu, Fontainebleau, Sorgues, Marlotte, Cayeux sur Mer. Rozhodující vliv na její tvorbu měly Barbizonská škola, Charles-François Daubigny, Camille Corot, Jean-François Millet či Théodore Rousseau. Roku 1892 organizovala Výstavu ženských umění v Paříži. Navrhla pro ni český pavilon, vytrvale iniciovala obchodní kontakty se zájemci o českou etnografii. Od roku 1900 se věnovala knižní grafice, technikou dřevorytu navázala na tradici starých tisků, svojí tvorbou otevřela novou etapu znovuzrození krásy české knihy. Zabývala se dekorativním uměním a ve svých pracích nápaditě rozvíjela tradiční lidové motivy; obdobných principů užívala v nábytkové tvorbě. Navrhovala sklo zdobené emailem a prezentovala je spolu s ostatními svými díly na výstavách po celé Evropě. Neopominutelné bylo setkání s Augustem Rodinem, jemuž pomáhala roku 1902 s pražskou výstavou jeho díla, také jej doprovodila, spolu s dalšími českými a moravskými umělci, na Moravu. Přátelila se s Paulem Claudelem, francouzským konzulem, který v Praze působil v letech 1909–1911. Roku 1919 ji příbuzenské vazby úzce spojily s rodinou generála Pellé, již dozorovala přestavbu letní dobřichovické vily. V roce 1920 se významně podílela na vzniku a organizaci výstavy Československého lidového umění v Paříži. Francii vždy považovala za svůj druhý domov; její sen, strávit tam poslední chvíle, však ukončila náhlá nemoc. Zemřela sama, v ústraní malostranského bytu.

Maurice Caesar Joseph PELLÉ

18. dubna 1863, Douai – 16. března 1924, Toulon
první náčelník štábu československé armády

Byl nejenom mužem činu, byl i umělcem každého počínání
(Jean de Pierrefeu)

Maurice byl druhým dítětem Charlese Pellé (1825–1906) a Céline, rozené Bruneau (1836–1917). Po studiích v Grenoblu, Poitiers a Orléans ukončil studium na lyceu Stanislas v Paříži s pověstí bystrého, pracovitého mladíka. V roce 1882 pokračoval ve studiu na polytechnické škole v Paříži. Vojenské vzdělání získal na Dělostřelecké a ženijní škole ve Fontainebleau, Jezdecké aplikační škole v Saumuru a Vysoké škole válečné v Paříži. Až do vypuknutí Velké války zastával Pellé v rozličných vojenských pozicích řadu úkolů. Byl instruktorem, stážistou i důstojníkem na Generálním štábu francouzské armády. Od roku 1900 do roku 1903 byl Pellé druhým důstojníkem plukovníka Joffra na námořní základně v Diego Suarez na Madagaskaru. V následujících letech využil všech vojenských misí či dovolených k poznání kulturních zvyků, pamětihodností a tradic zemí, které navštívil. O cestách po Španělsku, Řecku, Egyptě a Itálii si vedl deníky s komentáři a skicami. Díky vzdělání a dokonalé znalosti německého jazyka byl ideálním kandidátem na pozici vojenského atašé u velvyslance Julese Cambona v Berlíně. V roce 1913, už jako plukovník, byl povolán do Maroka ke generálu Hubertu Lyauteyovi. Po vypuknutí války nastoupil Pellé ke generálu Josephu Joffrovi, vrchnímu veliteli francouzských armád, jako zástupce náčelníka štábu. Po neúspěšných válečných operacích byl poslán na frontu a v dubnu 1917 vítězně vybojoval bitvu u Chemin des Dames. V hodnosti generála velel V. armádnímu sboru až do příměří.

Dne 4. února 1919 byl generál Pellé, na základě jednání Edvarda Beneše, čs. ministra zahraničních věcí, s předsedou vlády Francouzské republiky Georgesem Clemenceauem, pověřen vedením francouzské vojenské mise v Praze. Podléhal ministroví národní obrany ČSR a byl zástupcem maršála Ferdinanda Foché, vrchního velitele spojeneckých vojsk. Svého postavení využil při budování kulturních vztahů mezi ČSR a Francií. V lednu roku 1921, přes protesty T. G. Masaryka, opustil Československo, neboť byl jmenován Vysokým komisařem Francouzské republiky na Východě s funkcí velvyslance v Cařihradu. V témže roce se oženil s Jarmilou, neteří Zdenky Braunerové, a společně zakoupili vilu v Dobřichovicích.

Maurice Pellé zemřel nečekaně v březnu 1924 v Toulonu, kde zanechal manželku a jedinou dceru Maryšku. Francouzský stát mu vystrojil slavnostní pohřeb se všemi poctami v pařížské Invalidovně.

První dojem, který zanechá generál Pellé, náčelník štábu francouzských armád, je, že jde o člověka usměvavého, jemného, mimořádně laskavého. Jako by svou skloněnou postavou říkal „Jsem šťastný, že Vás vidím.“ Během dvou vteřin nejste už podřízený, který se přišel představit, pobledlý strachem, zda na první pohled udělá dojem, ale je z vás návštěvník, jemuž se děkuje za laskavost, vítaný spolupracovník, který je ochoten dát své schopnosti do služeb štábu

(Jean de Pierrefeu – G. Q. G., secteur 1)

Zdenka byla bytostí vulkanickou, která vše prožívala a vytvářela cestou horkou. Vulkaničnost tkvěla v jejím mocném umělectví, které je vždy pánovité a je-li opravdové, nesníží se k hladkému kompromisu. Opravdu, ráda a vášnivě se zajímala o osudy vynikajících lidí, přilnula celou duší k přáteli, nedávala si ubrousek před ústa a bývala vždy rozehvěna spravedlivě. Měla jedinečný vtip i sarkasmus, neznala úlisné, opatrnické přemáhání vlastního úsudku, jako bývá u lidí „dobře vychovaných“ a majíc příčinu dovedla se přítii na krev

(Jaroslav Maria, Zdenka Braunerová 1862–1934, Praha 1937)

...vynikající organizátor, laskavý, vysoce kultivovaný diplomat. Jeho pleť barvy slonové kosti, blankytný pohled, živá gesta, jeho autorita zdánlivě jemná, ale ve skutečnosti železná z něj udělaly natolik obletovaného člověka, až se stal zatvrzelým mládencem. V Praze kapituloval hned napoprvé, šťastně se oženil...

(Louise Weisssová, fr. spisovatelka a novinářka)

Ve Všehrdově ulici, v nejvyšším stavení bydlela... Domov s vůní jablek a Vánoc, s teplem a klidem – zakotvení po cestách, které se rozbíhaly do dalekých krajů... Zas hořela a blikala petrolejová lampa v pokoji nad Čertovkou. Točil se „kafemléjek“ s vylámanými zuby, a přátelé výtvarníci, literáti, žurnalisté, vědci podávali si dveře u umělkyně, která působila jako magnet... Nebyl to salon v měšťanském pojetí. Byl tu roj kolem ohniška, intelektuální úl. Nikoliv příprava, ale improvizace, nic z konvencí, vše pro diskusi, plány, třeba i boje...

(Vladimír Helmuth-Brauner, Poděl Čertovky, Praha 1953)

Středočeské muzeum děkuje za spolupráci paní Isabelle Sandiford-Pellé, Vojenskému historickému ústavu Praha, Archivu Kanceláře prezidenta republiky, Vojenskému ústřednímu archivu, Regionálnímu muzeu v Jílovém u Prahy, Památníku národního písemnictví, Státnímu okresnímu archivu Praha-západ, École polytechnique Université Paris-Saclay, Československé obci legionářské

Doprovodná výstava
Generál Pellé

Francouzský institut v Praze, Café 35, Štěpánská 35, Praha,
21. září – 26. října 2015

Výstava pod záštitou

generálporučíka Ing. Josefa Bečváře,
náčelníka Generálního štábu AČR;
armádního generála Ing. Petra Pavla, M.A.,
bývalého náčelníka Generálního štábu AČR
a Ing. Miloše Petery, hejtmana Středočeského kraje

